

Justitiedepartementet  
Regeringskansliet  
103 33 Stockholm

## Yttrande över Domstolsverkets promemoria Några processrättsliga reformer i allmän domstol

Ju2023/01245

Borås tingsrätt har fått möjlighet att lämna synpunkter på Domstolsverkets promemoria *Några processrättsliga reformer i allmän domstol*. Tingsrätten ser i huvudsak positivt på arbetsgruppens förslag och instämmer i att flera av dem kommer att främja en mer effektiv och ändamålsenlig handläggning i allmän domstol. Det gäller särskilt förslaget om att fler brottmål ska få avgöras i endomarsits. Tingsrätten är däremot kritisk till förslaget om att rätten i föreslagen omfattning ska kunna närvara vid förhandlingar genom videolänk. Tingsrättens synpunkter på några av förslagen utvecklas närmare nedan.

### **Utvidgade möjligheter för den som ska inställa sig inför rätten att delta genom videolänk (avsnitt 3.3.1)**

Förslaget innebär att rätten, vid bedömningen av om det finns skäl för någon att delta i en förhandling genom videolänk, särskilt ska beakta om en sådan medverkan bidrar till en effektiv handläggning av målet. Tingsrätten ser positivt på en sådan reglering. Även om domstolar redan idag i stor utsträckning tillåter deltagande genom videolänk av effektivitetsskäl, förfaller den föreslagna ändringen bättre spegla nuvarande rättstillämpning. Förslaget kan också medföra att domstolarna får en större samsyn kring när deltagande genom videolänk bör tillåtas. För att det inte ska råda några tvivel om att fysisk närvaro alltjämt utgör huvudregeln anser tingsrätten dock att första stycket i 5 kap. 10 § rättegångsbalken ska kvarstå i sin nuvarande lydelse.

### **Begränsade möjligheter för den som ska inställa sig inför rätten att delta genom telefon (avsnitt 3.3.2)**

I promemorian föreslås att deltagande genom telefon vid ett sammanträde endast ska tillåtas om det föreligger särskilda skäl. Tingsrätten instämmer i förslaget och anser att det bättre överensstämmer med nuvarande rättstillämpning. Tingsrätten vill dock särskilt lyfta fram situationen att det nära inpå eller under en förhandling framkommer att någon som ska inställa sig inför rätten saknar möjlighet att delta på annat sätt än genom telefon. Telefonnärvaro kan då vara det enda alternativet för att förhandlingen ska kunna genomföras, vilket är särskilt viktigt när det till exempel rör sig om förtursmål av olika slag. Det bör framgå av författningskommentaren att det

kan föreligga särskilda skäl att tillåta deltagande genom telefon i en sådan situation.

### **Rättens möjligheter att delta i sammanträden genom videolänk (avsnitt 3.3.3)**

Tingsrätten instämmer i att det finns situationer där det av effektivitetsskäl kan vara lämpligt att rättens ledamöter ges möjlighet att delta i förhandlingar genom videolänk. Det gäller till exempel vid muntliga förberedelser med professionella ombud, under enstaka dagar i större brottmålsförhandlingar där rätten består av mer än en lagfaren domare, varav en deltar fysiskt i rättssalen (jämför RH 2022:34), eller i förhandlingar där samtliga övriga domstolsaktörer deltar genom videolänk. Tingsrätten ser därför positivt på att frågan om rättens inställelse regleras i lag. Arbetsgruppens förslag innebär dock att rättens ledamöter kan delta genom videolänk under samma förutsättningar och i samma utsträckning som övriga domstolsaktörer. Det görs inte heller någon skillnad mellan lagfarna domare och nämndemän, olika måltyper eller om det till exempel är fråga om ett förberedande sammanträde eller en huvudförhandling. Tingsrätten ifrågasätter om en sådan reglering är lämplig.

Att rätten deltar fysiskt är enligt tingsrätten många gånger en förutsättning för att förhandlingar ska kunna genomföras på ett rättssäkert, professionellt och ändamålsenligt sätt. Det ger rätten en god överblick av vad som händer i rättssalen och ordföranden möjlighet att utöva ansvar för ordning och säkerhet. Att delegera ordförandens ordningsansvar till en polis eller ordningsvakt, som arbetsgruppen föreslår, innebär att ordföranden fråntas en viktig uppgift i rättssalen. Tingsrätten anser att en sådan ordning varken är lämplig eller förenlig med ordningsreglerna i rättegångsbalken. Även om polis och ordningsvakt enligt 5 kap. 15 § rättegångsbalken kan få i uppdrag att, med vissa begränsningar, ansvara för ordningen i till exempel en sidosal, är det inte jämförbart med att polis eller ordningsvakt får ordningsansvar för förhandlingen i dess helhet. En sådan ordning skulle dessutom kräva planering och ta stora resurser bland ordningsvakt och polis i anspråk.

Fysisk närvaro ger även rätten omedelbar tillgång till processmaterialet och förutsättningarna för välavvägda och materiellt korrekta avgöranden ökar. Liksom regeringen lyfte fram i propositionen till reformen *En modernare rättegång* kan videotekniken inte i alla situationer till fullo förmedla intryck och upplevelser på samma sätt som den personliga närvaron kan göra mellan rätten och parterna (se prop. 2004/05:131 s. 90). Även om användandet av videotekniken har förändrats sedan reformen anser tingsrätten att de överväganden som gjordes då fortfarande är aktuella, särskilt vad gäller frågan om rättens inställelse. Det kan därtill ifrågasättas hur domstolarnas bemötande kan komma att påverkas av att rätten i stor utsträckning deltar vid förhandlingar genom videolänk. Tingsrätten ser en risk i att parter, ombud och andra domstolsaktörer kan komma att uppleva att de får ett sämre bemötande och att rätten inte upplevs lika tillgänglig och närvarande. Detta är aspekter som kan påverka både rättssäkerheten och allmänhetens förtroende för domstolarna negativt. Arbetsgruppen konstaterar endast att förslaget inte kommer att påverka rättssäkerheten, men det saknas någon närmare analys av denna fråga. Det saknas även utredning kring hur förslaget i övrigt förhåller sig till rättegångsbalken och allmänna processrättsliga principer om till exempel muntlighet, koncentration och omedelbarhet. Tingsrätten kan därför inte tillstyrka förslaget på nuvarande underlag.

**Fler enklare brottmål bör få avgöras i endomarsits (avsnitt 5.4.1)**

Tingsrätten instämmer helt i promemorians förslag om att rätten vid huvudförhandling i enklare brottmål i större utsträckning ska bestå av en lagfaren domare. Förslaget kommer bidra till en mer effektiv handläggning och verka resursbesparande. Det gäller särskilt i underrätt, där brott med ett års fängelse som straffmaximum utgör en stor andel av de brottmål som tingsrätterna avgör. Förslaget är också en rimlig följdändring i förhållande till senare tids straffskärpningar. Tingsrätten anser vidare att det finns skäl att överväga om förslaget bör utvidgas till att omfatta brott med upp till två års fängelse i straffskalan (jfr Nämndemannautredningens förslag i betänkandet SOU 2013:49 s. 142 ff).

**Övriga förslag**

Tingsrätten har ingen erinran mot övriga förslag.

---

Denna remiss har handlagts av lagmannen Peter Broberg, rådmannen Frida Barrstrand och tingsfiskalen Emeli Pålsson (föredragande)

Peter Broberg

Emeli Pålsson